

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור
היכל
תשיעי
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויצא

(חלק טו — שיחה ד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויצא ד

252

המסופרים בתורה⁸ – ועל־אחת־כמה־ וכמה ענין הנמשך בכתוב כמעט על־ פני פרשה שלמה – שהם „סימן לבנים“, היינו, נתינת כח לעבודת ה„בנים“, בני אברהם יצחק ויעקב.

ומזה מובן, שהפרטים הנ"ל בהתעסקות יעקב בצאן – (א) ש„צאן“ דוקא הביא לקיום „ויפרוץ האיש מאד מאד“; (ב) ולאידך, אף שעיקר רכושו היה „צאן“, מכל מקום המיר (חלק מ)צאנו ב„שפחות ועבדים וגמלים וחמורים“, (ג) ובדברי שליחותו לעשו הזכיר „צאן“ לאחרי „שור וחמור“ – ישנם בעבודה הרוחנית של כל אחד מישראל.

ג. ויובן בהקדם דברי המדרש⁹ אודות הקשר שבין ישראל לקב"ה: „הוא לי לאב ואני לו לבן .. הוא לי לרועה .. ואני לו לצאן“. וידועה השאלה בזה: מאחר שישראל חשובים כ„בן“ לקב"ה, מה יכול להוסיף על כך היותם חשובים כ„צאן“ – ואדרכה, איזה ערך ותפיסת מקום יש לחביבות הצאן לפני הרועה לגבי חביבות בן לפני אביו?

253 ונאמר על כך הביאור¹⁰, אשר היא

הנותנת:

זה שנקראו ישראל בשם „בנים“ מורה שהם נחשבים ל„מציאות“ לגבי

א. בפרשתנו מסופר באריכות גדולה כיצד בהיות יעקב בבית לבן השקיע עצמו במיוחד בהתעסקות ב„צאן“ – הן עבודתו שם היתה בתור רועה צאן, והן תשלום השכר לבסוף ע"י לבן היה בצאן,

כך ש(עיקר) רכושו היה צאן, ומזה נתעשר – „ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ו(ע"י הצאן היו ברשותו אף) שפחות ועבדים וגמלים וחמורים“¹, כפרש"י²: „מוכר צאנו בדמים יקרים ולוקח לו כל אלה“³.

ואעפ"כ, מצינו שבפרשת וישלח⁴, לגבי השליחות שנמסרה מיעקב לעשו, נמנו פרטי רכושו של יעקב בסדר זה: „ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה גו“ – „צאן“ לאחרי „שור וחמור“⁵, ולא „צאן“ כראשית ועיקר קנינו; ועוד זאת, שסדר זה שונה גם מן הנאמר בכתוב דלעיל⁶, גבי סיפור בריחת יעקב מפני לבן: „וינהג (תחילה) את כל מקנהו ו(רק לאחרי זה) את כל רכושו גו' מקנה קנינו' גו“.

ב. כל ענין בתורה הוא הוראה נצחית לכל אחד מישראל בכל מקום ובכל זמן. ובפרט עניני „מעשה אבות“

(1) פרשתנו ל, מג.

(2) עה"פ.

(3) ראה תו"ח פרשתנו (ל, ג).

(4) לב, ו.

(5) ראה גם בחיי שם. ועוד.

(6) פרשתנו לא, יח.

(7) כפרש"י שם: מה שקנה מצאנו עבדים ושפחות וגמלים וחמורים.

(8) ראה לקו"ש ח"ה ע' 69 ואילך.

(9) שהש"ר פ"ב, טז (א).

(10) לכללות סעיף זה – ראה אוה"ת ראה ע'

תשפד"ה. ע' תשצה ואילך.

שלמעלה מהשתלשלות, כמו שנאמר¹⁵ „מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח“.

ואף ענין זה – עוצם הביטול – נרמז בכך שישראל נמשלו לצאן, כי, כפי שאנו רואים במוחש, בצאן ישנו טבע הביטול יותר מבשאר מיני בהמה¹⁶.

ד. שני התוארים הנ"ל של ישראל – „בן“ ו„צאן“ – רומזים על שני אופנים בעבודת האדם¹⁷:

בחינת בן היא העבודה דלימוד התורה, שעיקרה – הבנה והשגה שבמוח (אשר בהן מרגיש האדם הלומד את עצמו כ„מציאות“ – הוא תופס את התורה ע"י הבנתו).

ואע"פ שעלימנת לכוון בלימודו לאמיתתה של תורה, לחכמתו יתברך, מוכרח הוא להיות בתנועה של ביטול – שכן דוקא ע"י „ונפשי כעפר לכל תהיה“ יכול להתקיים „פתח לבי בתורתך“¹⁸ (וכידוע בענין „ברכו בתורה תחלה“¹⁹) – הרי פירוש הדבר הוא רק שהביטול הוא היסוד וההקדמה ללימוד התורה; אבל לימוד התורה

ה„אב“ (הקב"ה); ואע"פ שקשר הנשמה אל הקב"ה אינו כ„בן“ למטה ש„נהיה מהות בפ"ע“ הנפרדת מן האב, אלא הנשמה היא „כולא חד (עם הקב"ה) ואינה נפרדת ממנו יתברך כלל“¹¹ – הרי עצם התואר „בן“ מוכיח עליו כאילו היה כמו מציאות אחרת (ולא מציאות ה„אב“), ואשר יש ערך ותפיסת מקום לפני האב למציאותו וחביבותו – ודבר זה ניתן לאומרו רק לגבי האור האלקי שבסדר ההשתלשלות¹², שהוא שורש ומקור לנבראים, ולכן יש להם בו תפיסת מקום.

אבל לגבי האור האלקי שלמעלה מהשתלשלות, הנה „גם בן ואח אין לו“¹³ – אין מקום לומר שישנה מציאות כל שהיא מלבדו; ולגביו נמשלו ישראל (וחביבותם) לצאן, שאין כל ערך למציאותם (ועל-דרך-זה לחביבותם) לגבי מהותו של הרועה.

אמנם, לאידך גיסא – זה גופא ראייה לגודל העילוי של ישראל, אשר אף בדרגא זו באלקות שאין בה נתינת מקום למציאות נבראים – „גם בן ואח אין לו“ – הנה גם „במקום זה“ קיימת החביבות לישראל¹⁴;

אלא שחביבותם אינה מצד „מציאותם“, כי אם אדרבה – מצד עוצם הביטול שלהם לקב"ה, כי דוקא ביטול זה הוא כלי לאור האלקי

11) לקו"ת ר"ה סב, ד.

12) להעיר גם מדרמ"צ (ד, א"ב) דענין היחוד והזווג לא יתכן למעלה מאצילות, ע"ש.

13) קהלת ד, ח.

14) עד שההמלכה על כללות הבריאה היתה בנשמותיהן ש"י (ראה ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג. וראה לקו"א ואר"ת להה"מ בתחלתו. נת' בלקו"ש חט"ז ע' 486).

15) ישע"י נו, טו.

16) לקו"ת אמור לו, סע"א ואילך. תו"ח פרשתנו לא, ב. וישלח מא, רע"א. אוה"ת וישלח רכת, ב. אוה"ת ראה שם (ע' תשצו).

17) לכללות סעיף זה – להעיר ממשנת (לקו"ש ח"כ ע' 333 ואילך) בביאור מרו"ל (ב"ר פ"ס, ת. פרש"י ח"ש כד, מב), „יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בניס“, ולהעיר מאוה"ת ראה שם ע' תתא (ושם, שצאן הו"ע עסק התפלה. וראה בלקו"ש ח"כ שם ע' 331 הערה 62).

18) ברכות יז, א: אלקי נצור כו'.

19) נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב. נת' לעיל ע' 3 ואילך, וש"נ. ובכ"מ.

גופא הוא (לא ע"י ביטול, אלא אדרבה) בכח השכל דוקא.

ו"צאן" מורה על עבודת הבירורים. "צאן" הוא מלשון "יציאה"²⁰ – "לצאת" מארבע אמות של תורה ולהתעסק בעניני העולם כדי לעשותם דירה לו יתברך בתחתונים.

ודוקא עבודה זו מגלה את הביטול האמיתי של יהודי לקב"ה – היציאה ("צאן") ממציאותו, כי זוהי עבודה שאין האדם עוסק בה עבור עצמו, לשם השלימות והעליה שלו,

(שהרי, אדרבה, עצם ההתעסקות בעניני העולם היא ירידה עבורו; הוא צריך להפסיק מלימוד התורה, אשר בו שקועים כחות נפשו הנעלים והרוחניים יותר, ולהתעסק בעניני עשיה).

כי אם רק כדי להשלים את הכוונה של הקב"ה, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים²¹.

ה. ובזה יובן הקשר והשייכות של ענין הצאן לעבודתו של יעקב בבית לבן.

החילוק בין עבודת יעקב בזמן המדובר בפרשת תולדות לעבודתו כפי שהיא מתוארת בפרשת ויצא, הוא²²:

(20) תו"א פרשתנו כג. ג. תו"ח פרשתנו לת. ב. שם ר"פ וישלח. אוה"ת שם רכת, א.

(21) ראה עד"ז לעיל ע' 247 והערה 34. וראה שם (ע' 248-9), שעילוי זה בהנשמה (מה שע"י עבודת הבירורים מגעת לבחי' הביטול) – נוגע להשלמת הכוונה דדירה בתחתונים. כי כדי שעבודת האדם תפעול שהתחתונים יהיו דירה לו ית', לו לעצמותו – שזהו מצד זה שדוקא בעוה"ז ישנו הביטול ד"אין עוד" – צ"ל העבודה בביטול לגמרי, מעין הביטול ד"אין עוד", ע"ש.

(22) בהבא לקמן – להעיר מתו"ח תולדות ד"ה ויתן לך פ"כ ואילך.

בפרשת תולדות מדובר אודות הזמן שעבודת יעקב היתה בכחינת "בן" – "ויעקב איש תם יושב אהלים", "אהלו של שם ואהלו של עבר"²³; ואף בסוף הפרשה, בסיפור על כך שהוכרח יעקב לברוח מבית אביו – לא עזב את אהלה של תורה, אלא אדרבה, "נטמן בבית עבר י"ד שנה"²⁴ ולמד שם תורה.

משא"כ בפרשת ויצא מדובר על "ויצא יעקב", כשיצא מארבע אמות של תורה והגיע לחרן – "חרון אף של מקום בעולם"²⁵, לבית לבן הארמי; ושם עבד כרועה צאן לבן (גם) כפשוטו, ובאופן של "בכל כוחי עבדתי גו"²⁶ (עד שמיעקב למדים²⁷ אופן חיוב עבודת פועל לאדונו).

ודוקא בעבודה זו – אשר מבלי הבט על גודל ההעלם וההסתר בבית לבן, לא התפעל יעקב, אלא "עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי"²⁸, ושם העמיד את השבטים, שבטי י"ה, באופן של "מיטתו שלימה"²⁹, הנה עבודה זו – ביטאה וגילתה את תכלית הביטול של יעקב.

ויש לומר שזהו הטעם (הפנימי) לכך שעיקר הרכוש שהרויח יעקב ונטל לעצמו מבית לבן היה צאן דוקא – כי ב"צאן" מרומז העילוי הרוחני שאליו

(23) תולדות כה, כז. ב"ר ופרש"י עה"פ.

(24) פרש"י ס"פ תולדות. ממגילה טו, סע"ב ואילך. סדר עולם פ"ב.

(25) רש"י ס"פ נת.

(26) פרשתנו לא, ו.

(27) רמב"ם הל' שכירות בסופן. שו"ע אדה"ז

חומ"מ הל' שאלה ושכירות סעיף כ.

(28) וישלח לב, ה. וברש"י שם.

(29) ויק"ר פל"ג, ה. פרש"י יחי מז, לא. וראה

פסחים נו, א. ספרי ואתחנן ו, ד. ועוד.

הגיע ע"י עבודתו בבית לבן – ענין הביטול³⁰, כנ"ל.

[וזהו גם דיוק הלשון „ויפרוץ האיש מאד מאד” – מלשון פריצת גדר – כי ע"י ענין הביטול (צאן) פורץ האדם את הגדרים של סדר ההשתלשלות ומגיע אל האור האלקי שאין לו הגבלות – „מאד מאד” (שתי פעמים „מאד”)³¹;

ועד כדי כך – כפי שמפרשת תורת החסידות³² את הכתובים³³, „והחליף את משכורת עשרת מונים גו' אם כה יאמר נקודים יהיה שכרך גו' עקודים גו'”, למעלותא – שע"י עבודתו המשיך יעקב „עצמות רצון המאציל” שלמעלה מהתחלקות וציור, ולכן היה יכול שכרו להתחלף מציור אחד לחבירו].

ו. כשם שבעבודה ד„בן”, שענינה הוא בהבנה והשגה („מציאות”), מוכרח להיות גם ענין הביטול (כנ"ל ס"ד) – על־דרך־זה הוא גם לאידך גיסא, שבעבודה ד„צאן”, (שעיקר) ענינה הוא ביטול, בהכרח שיהיו קיימים (הפעולות של) כל כחות הנפש, „מציאות” האדם.

ואדרבה: בביטול ושפלות בלבד אי אפשר ללחום בעולם והסתר העולם, אלא האדם מוכרח להיות – בהתאם להוראה שבראש כל ארבעת חלקי הטור (ושלחן־ערוך³⁴) – „כנמר כו'”

(30) וראה בארוכה תו"ח פרשתנו (ל, ג ואילך) – השייכות למדתו של יעקב דוקא, מדת הרחמים.

(31) ראה תו"א פרשתנו כג, ג. תו"ח וישלח לט, ד.

(32) תו"א סוף פרשתנו. תו"ח פרשתנו לת, א' ב.

(33) פרשתנו לא, ז'ח.

(34) אדה"ז במהדו"ת. – משא"כ במחבר

גבור כארי”, להשתמש במדת העזות³⁵ „שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגים”, ובמדת הגבורה „להתגבר³⁶ על יצרו לנצחו כגבור המתגבר על שונאו לנצחו ולהפילו לארץ”³⁷.

אלא שעליו להזהר שהדבר ייעשה כתוצאה מביטולו לרצון העליון. אם הגבורה וכו' באה מצד הישות שלו, אזי

(בנוסף לכך שכאשר האדם לוחם בכח מציאותו שלו, אין לדעת מי ינצח במלחמה זו, שהרי יתכן שבצד שכנגד ישנה מדה יתירה מסוג עזות ותוקף זה – הנה),

זהו היפך הקדושה, וממילא אי אפשר שהנהגה זו תהא סיוע נכון במלחמתו נגד המלעיגים והמנגדים לתורה ומצוות,

ודוקא כאשר הוא נוהג כן משום שכך צייתה עליו תורה, הרי זו עזות וגבורה המנצחת את המנגד.

ויש לומר, שזהו גם הטעם הפנימי לכך שהטור (ועל־דרך־זה רבינו הזקן

ושו"ע אדה"ז מהדו"ק שם: יתגבר כארי כו'. וברמ"א שם (ושו"ע אדה"ז שם ס"ג), „ולא יתבייש כו'” (ולא הזכיר ענין העזות. אלא שבשו"ע אדה"ז שם מסיים „ומ"מ לא יענה דברי עזות כו'”, כבהערה הבאה). ואכ"מ.

(35) אלא ש„לא יענה דברי עזות כו'” שלא יקנה קנין בנפשו כו'” (שו"ע אדה"ז שם. מבי" שם). ולהעיר ממרו"ל שישאל עזין שבאומות (ביצה כה, ב).

(36) לשון אדה"ז במהדו"ת שם.

(37) להעיר גם מ„ויגבה לבו בדרכי ה'” (דה"ב יז, ו. תו"א צא, ב. קיט, ג ואילך. לקו"ת במדבר טו, ג. ובכ"מ).

(ובפרט – לאחרי זה – את הבירורים של עשו), נחוצים כל פרטי ואופני העבודה השונים (הנרמזים בענינים הנ"ל⁴²).

אלא שלכך נדרשו שני תנאים:

א) את הגדלת הרכוש בפרטים הנוספים קנה יעקב ע"י צאן (בתמורתו) – היינו, שכל אלה לא באו כעבודה בפני עצמה, אלא כתוצאה מעבודת הביטול.

ב) גם לאחרי זה לא מכר יעקב את כל הצאן תמורת קנינים אחרים, אלא אדרבה, גם באותה שעה נותר הצאן עיקר רכשו. כי גם בעת שהאדם שקוע במלחמה בהעלם והסתר העולם, הדורשת תוקף וגבורה כו', בהכרח שהרגש הביטול ישאר ענין עיקרי.

ח. ועפ"ז יובן גם מה שבדברי השליחות שנמסרה לעשו לא הוזכר הפרט ד"צאן" ראשון בין כל פרטי הרכוש שנמנו – אף שזה היה עיקר רכשו:

באמירת, "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה", ביקש יעקב להזכיר את הזכיות⁴³ והכחות הנעלים אשר יעמדו לו, ולהטיל בכך מורא על עשו לבל יעשה מה שביקש לעשות.

ולכן לא הקדים הפרט ד"צאן", המורה על טבע הביטול והשפלות וההכנעה – כי כדי להטיל מורא על עשו, צריך לגרום לעשו להבין ולחוש

בשולחננו³⁸) הזכיר גם את שמו של בעל המאמר, "עז כנמר כו'" – "יהודה בן תימא":

הדבר בא לרמז^{38*}, שההוראה, "עז כנמר כו'" היא הנהגה ראויה כאשר היא באה מצד "יהודה בן תימא" – יהודה מלשון הודאה, העבודה דהודאה וביטול³⁹; ואין זה מספיק שהביטול הוא רק כהקדמה, בתחילת העבודה, אלא ענין "יהודה" צריך להיות, בן תימא" – הביטול צריך, "להיאמר", להתגלות ולהתבטא (בכל שעה) בהנהגה ד"עז כנמר כו"⁴⁰, כי בהיות האדם בתנועה של עזות וגבורה עלול הוא להכשל בעזות כפשוטה הבאה מישות ח"ו⁴¹.

ז. וזהו ביאור הפרטים הנ"ל (סעיף א' וב') בצאן יעקב:

אע"פ שכללות עבודתו (ורכשו) היתה צאן (ביטול), כנ"ל, הוא לא הסתפק בזה, וכלל ברכושו גם, "שפחות ועבדים וגמלים וחמורים" – כי כדי להשלים כדבעי את עבודת הבירורים

38) בטור דרכו להביא מרו"ל בשם אומרם. אבל אי"ז דרכו של אדה"ז בשולחננו.

38*) ידוע הרמז דמתחיל ביהודה, דשם הוי' בו (ראה סוטה י', ב. לו, ב), שהוא בן תימא (דכל התורה).

39) תו"א ר"פ ויגש (מד, א) ור"פ ויחי.

40) ויש לומר שבוה דוקא מתבטא אמיתית* ענין הביטול, שלמעלה ממדידה והגבלה, שלכן גם התנועה דעזות (שבחיצוניות הוא היפך ענין הביטול) אינה בסתירה להביטול.

41) שלכן צ"ל זהירות, שלא יענה דברי עזות כו" (ראה לעיל הערה 35).

42) ראה תו"א ר"פ וישלח. תו"ח שם מב, ד.

43) ראה ב"ר פע"ה, ו. שם, יב. יפה תואר

שם. וראה אלשיך ומגלה עמוקות עה"פ ויהי לי שור גי' ועוד.

* להעיר מקה"י עי' יהודה בן תימא: תמא אותיות אמת תתן אמת ליעקב.

זו – לתור אחר יהודים התועים בחושך הגלות ולהעמידם בקרן אורה של „נר מצוה ותורה אור“ – עיקר ענינה הוא לאו דוקא החידוש שבהפיכת עם הארץ ללמדן, למדן במדה מועטת ללמדן גדול, ומקל במצוות לירא־שמים בתכלית, אלא ענין של הצלת נפשות ממש!

עיי' ניצלת נפשו של יהודי זה ובניו כו', עד סוף כל הדורות, שישראל ביהדותם וינהגו (החל מהנוגע למעשה, על־כל־פנים) כפי שיהודי צריך לנהוג.

י. ונקודה נוספת בזה: כדי שעבודה זו תהיה בהצלחה רבה – בהכרח שתיעשה מתוך ביטול; העיסוק בכך צריך להיות כדי למלאות שליחותו של הקב"ה להאיר את חושך הגלות.

258 כאשר העבודה נעשית מתוך ביטול, אין היא מדודה ע"פ מדידות והגבלות טבע האדם והתענוג שלו; אין בעיניו נפקא־מינה כל־כך לאן שולח אותו הקב"ה – בכל מקום ומצב שאליו מביאתו ההשגחה העליונה, ועבור כל סוג של יהודי שהוא בא עמו במגע, הוא מתמסר בכל כחותיו ובכל התוקף כדי להעמיד „תלמידים הרבה“⁴⁹, למעלה ממדידה והגבלה, באופן של „ויפרוץ האיש מאד מאד“.

וכאשר הליכתו היא מתוך ההנחה שעליו למלאות שליחותו של הקב"ה, מצליח הוא בעבודתו עם כל סוגי התלמידים: „אם כה יאמר נקודים גו' ואם כה יאמר עקודים גו'“, אזי – „וילדו כל הצאן גו'“, כל התלמידים

לכל לראש את התוקף של יעקב⁴⁴; אמנם עליו לדעת שביד יעקב ישנו צאן – היינו ענין הביטול, וממילא אין תוקף זה ממנו עצמו, אלא תוקף דקדושה – אבל, במה מטילים מורא על עשו – בתוקף.

אמנם, זהו רק בנוגע למה שהצד שכנגד צריך להרגיש. ואילו האדם כשלעצמו צריך לדעת ולזכור את האמת, שתוקף זה הוא תוצאה מן הביטול, ואדרבה – עיקר רכושו של יהודי הוא צאן דוקא⁴⁴.

ט. ההוראה מכל הנ"ל בפשטות (ולדורנו זה): בהכרח שסדר העבודה יהיה „ויצא“ – לצאת ולהאיר את העולם. אמנם קודם לכן יש צורך והכרח בהכנה ע"י לימוד התורה באהלי שם ועבר, אבל יש להגיע לידי „ויפרוץ האיש מאד מאד“, „מלאו את הארץ וכבשוה“⁴⁵; חובה היא לצאת אל „הארץ“ ולהתעסק בעבודה המאירה את העולם⁴⁶.

ואדרבה, „עיקר⁴⁷ עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא“ הוא דוקא בעשיה – משא"כ בזמן הש"ס שעיקרה היה בתלמוד תורה⁴⁷ – על־דרך פסק־הדין שבשלחן־ערוך⁴⁸, שבימינו אלה המציאות של „תורתו אומנתו“ (דרגת רשב"י וחביריו) אינה קיימת אפילו במיעוט מישראל – כי עיקר העבודה בזמן הזה היא בעשיה, במעשה הצדקה. ובפרט בדורנו זה, כאשר התעסקות

(44) להעיר גם מתו"ח וישלח מ, סע"ד.

(45) בראשית א, כח.

(46) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 788 ואילך.

(47) אגה"ק סו"ס ט.

(48) ראה טושו"ע ואדה"ו או"ח סו"ס קו.

(49) אבות פ"א מ"א. וראה לקו"ש ח"ד ע'

גדלים כדבעי, ויתירה מזו – „פרות ורבות יותר משאר צאן”⁵⁰, ואזי „מטתו שלימה” – אין שום דופי ח”ו בבניו-תלמידיו.

והדבר מכין כל אחד מישראל ואת כלל ישראל לגאולה האמיתית והשלימה, אשר בגאולה זו לא ישאר

(משיחת יו”ד כסלו תשל”ז)

(51) ישעיי כו, יב. וברש”י נצבים (ל, ג): אוחו בידיו ממש איש איש ממקומו.
(52) ירמיי לא, ז.

(50) פרש”י פרשתנו ל, מג.

